

- HORION A. 1974. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. *Cerambycidae* – Bockkäfer. 12. Überlingen – Bodensee.
- ZIELIŃSKI S. 1997. Ocena biotopów oraz typowanie gatunków lokalnie cennych jako jeden z celów badań faunistycznych na przykładzie analizy kózkowatych (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) Lasów Mirachowskich (Pojezierze Kaszubskie, Kaszubski Park Krajobrazowy). *Przegl. Przyr.* 8, 3: 85-91.
- ZIELIŃSKI S. 1999. Kózkowate (*Coleoptera*: *Cerambycidae*) Lasów Mirachowskich na Pojezierzu Kaszubskim. mscr, rozprawa doktorska, Katedra Entomologii Leśnej Akademii Rolniczej w Krakowie, Kraków-Gdańsk.
- ZIELIŃSKI S. 2001: Wstępna analiza fauny kózkowatych (*Coleoptera*: *Cerambycidae*) Drawieńskiego Parku Narodowego. *Przegl. Przyr.* 12, 1-2: 3-24.

Summary

The present note focuses on the so far unrecorded predation of xylobiontic larvae of the *Oplosia fennica* beetle (*Coleoptera*: *Cerambycidae*) on mistletoe *Viscum album*.

Paulina Garbalińska, Dariusz Kucharski, Michał Żmihorski

STANOWISKO PACHNICY DĘBOWEJ *OSMODERMA EREMITA* SCOPOLI, 1763 (*COLEOPTERA*, *SCARABAEIDAE*) W CEDYŃSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM

Locality of hermit beetle *Osmoderma eremita* (*Coleoptera*, *Scarabaeidae*) in Cedyński Landscape Park

Osmoderma eremita – pachnica dębowa, chrząszcz z rodziny żukowatych *Scarabaeidae*, jest jednym z rzadszych i najbardziej zagrożonych owadów w Polsce i w Europie. Obejmuje on swoim zasięgiem zachodnią, środkową i południową część kontynentu. Północna granica jego występowania to południowa Skandynawia, na wschodzie sięga rejonu Zbiornika Kujbyszewskiego. W Polsce notowany był z kilkudziesięciu stanowisk w całym kraju (głównie na Pomorzu, Śląsku, w Wielkopolsce i w Małopolsce) (Burakowski et al. 1983, Szwalko 1992). Pachnica jest jednym z największych krajowych chrząszczy. Osiąga 22–32 mm i masę powyżej 1,5 g. Jej pokrywy mają czarną lub brunatnoczarną barwę z metalicznym połyskiem. Przedplecze *O. eremita* jest węższe od pokryw, z guzkami i szeroką bruzdą biegnącą przez jego środek (Stebnicka 1978, Hedin i Ranius 2002). Rozwój pachnicy przypomina cykl życiowy części kruszczyc *Cetoniinae* i jelonkowatych *Lucanidae*. Larwy rozwijają się przez 2–4 lata w próchniejącym drewnie drzew liściastych (głównie w dziuplach). Gatunek ten preferuje wierzby, lipy i dęby. *O. eremita* jest chrząszczem ciepłolubnym. Najdogodniejszym dla niego siedliskiem są stare drzewa, zwłaszcza te silnie eksponowane na promienie słoneczne (polany, skraj lasu, samotnie stojące) (Stebnicka 1978, Burakowski et al. 1983, Ranius i Nilsson 1997).

Szczałki tego gatunku znaleziono w sierpniu 2003 w zachodniej części Lasów Mieszko-wickich w Cedyńskim Parku Krajobrazowym, podczas przeszukiwania dziuplastych dębów. Znaleziono pokrywy, elementy odnoży i fragmenty pancerza, wśród których były dwa przed-plecza i para ostatnich sternitów odwłoka. Wskazuje to wyraźnie, że były to dwa osobniki. Lasy położone na południowo-zachodnich stokach doliny Odry charakteryzuje mocne nasłonecz-nienie i lokalnie duży udział dębu w drzewostanie (w tym starych, pomnikowych drzew), co przy łagodnym klimacie regionu stwarza dogodne warunki do rozwoju populacji *O. eremita*. Planowane jest dokładniejsze skontrolowanie płatów odpowiednich dla pachnicy siedlisk, co umożliwi oszacowanie liczebności populacji tego gatunku w zachodniej części CPK.

Zanik pachnicy, zarówno w naszym kraju, jak i w Europie, związany jest z bezpośrednim niszczeniem dogodnych dla niej siedlisk. Gatunek ten ma małe zdolności dyspersji i duże wymagania względem środowiska, jest więc szczególnie zagrożony przez skutki antropopresji (Ranius i Nilsson 1997, Ranius 2000, Hedin i Ranius 2002). Zabiegi sanitarne w leśnictwie, polegające na usuwaniu starych i obumarłych drzew, wypalanie bądź opróżnianie z próchna dziupli, to główne przyczyny zmniejszenia się jego liczebności. Nie bez znaczenia pozostaje też poławianie go w celach kolekcjonerskich. Pachnica, ze względu na swoje znaczne jak na polskie warunki rozmiary, trafia często do prywatnych, amatorskich zbiorów owadów. Obecnie gatunek ten znajduje się na czerwonych listach m.in. Austrii, Danii, Finlandii, Niemiec, Litwy, Szwecji i Polski (tu również w Czerwonej Księdze) (Szwalko 1992, Ranius i Nilsson 1997, Paw-łowski et al. 2002). *O. eremita* umieszczona jest także w załączniku II Konwencji Berneńskiej i w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej. Oba dokumenty zobowiązują do ochrony tego gatunku i jego naturalnych siedlisk (Głowaciński 2002).

Ochrona pachnicy powinna polegać przede wszystkim na zachowaniu starych dziuplastych drzew, nie tylko na obszarach leśnych, ale również rosnących na terenach wiejskich, w parkach i alejach (Burakowski 1997). Nie powinno się prowadzić ich wycinki ani „leczenia” polegającego na czyszczeniu dziupli z próchna, jej wypalaniu i impregnacji preparatami chemicznymi (Buchholz i Ossowska 1995, Burakowski 1997, Gutowski i Buchholz 2000). Jedynie w przypadku drzew zabytkowych, których wartość kulturowa przewyższa przyrodniczą, w celu jak najdłuższego utrzymania ich przy życiu, dopuszcza się stosowanie pewnych zabiegów pielęgnacyjnych (Buchholz i Ossowska 1995, Gutowski i Buchholz 2000). Powinny one jednak odbywać się po wcześniejszym wykonaniu ekspertyzy entomologicznej. W trakcie takich zabiegów nie zaleca się usuwania zawartości próchno-wiska ani używania pestycydów i impregnatów (Gutowski i Buchholz 2000). Zamiast pochopnego wycinania starych drzew proponowane jest wzmacnianie ich plombami (Burakowski 1997). *O. ere-mita* jest gatunkiem osłonowym - ochrona miejsc jego występowania zapewnia jednocześnie ochro-nę wielu innych współwystępujących z nim rzadkich gatunków owadów (Buchholz et al. 2000).

LITERATURA

- BUCHHOLZ L., KUBISZ D., GUTOWSKI J. M. 2000. Ochrona chrząszczy (*Coleoptera*) w Pol-sce – problemy i możliwości ich rozwiązania. Wiad. Entomol. 18, suppl. 2: 155-163.
- BUCHHOLZ L., OSSOWSKA M. 1995. Entomofauna martwego drewna – jej biocenotyczne znaczenie w środowisku leśnym oraz możliwości i problemy ochrony. Przegl. Przynr. 6, 3-4: 93-105.

- BURAKOWSKI B. 1997. Uwagi i spostrzeżenia dotyczące chrząszczy (*Coleoptera*) żyjących w próchnowiskach. *Wiad. Entomol.* 15, 4: 197-206.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983. Chrząszcze – *Coleoptera*. *Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea* i *Parnoidea*. Katalog Fauny Polski. 23, 9: 1-294.
- GŁOWACIŃSKI Z. (Ed.) 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. (Red list of threatened animals in Poland). Suplement. Oficyna Wydawnicza TEXT, Kraków.
- GUTOWSKI J.M., BUCHHOLZ L. 2000. Owady leśne – zagrożenia i propozycje ochrony. *Wiad. Entomol.* 18, supl. 2: 43-72.
- HEDIN J., RANIUS T. 2002. Using radio telemetry to study dispersal of the beetle *Osmoderma eremita*, an inhabitant of tree hollows. *Computers and Electronics in Agriculture* 35: 171-180.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. *Coleoptera* Chrząszcze. In: GŁOWACIŃSKI Z. (Ed.). Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110.
- RANIUS T. 2000. Minimum viable metapopulation size of a beetle, *Osmoderma eremita*, living in tree hollows. *Animal Conservation* 3: 37-43.
- RANIUS T., NILSSON S. G. 1997. Habitat of *Osmoderma eremita* Scop. (*Coleoptera: Scarabaeidae*), a beetle living in hollow trees. *Journal of Insect Conservation* 1: 193-204.
- STEBNICKA Z. 1978. Chrząszcze – *Coleoptera*. Żukowate – *Scarabaeidae*. Grupa rodzin: *Scarabaeidae pleurosticti*. Klucze do oznaczania owadów Polski nr 100, cz. 19, 28b: 1-64.
- SZWAŹKO P. 1992. Pachnica – *Osmoderma eremita* Scopoli, 1763. In: GŁOWACIŃSKI Z. (Ed.). Polska Czerwona Księga Zwierząt. PWRiL, Warszawa: 298-300.

Summary

Fragments of two specimens of hermit beetle *Osmoderma eremita* were encountered in Cedyński Landscape Park (West Pomerania) in August 2003. The fragments were found under an old hollow oak. Other patches of suitable habitats in the west part of Cedyński LP will be controlled in 2004.

Andrzej Kokot

UZUPEŁNIENIE DO FAUNY MOTYLI WIĘKSZYCH MACROLEPIDOPTERA OKOLIC PIETRZYKOWA KOŁO ŻAR (ZIEMIA LUBUSKA)

Supplement to the fauna of *Macrolepidoptera* of Pietrzyków near Żary

W wyniku przeprowadzonych w okresie 28-29.04.2003 r. uzupełniających badań stanu fauny motyli większych Pietrzykowa i okolicy, wykazano dalszych 5 gatunków z tej grupy motyli. Szósty gatunek został uprzednio wliczony do zestawienia liczbowego, lecz pomyłkowo pominięto go w tekście pracy. Poniżej przedstawiam listę gatunków.